

Muutoksia Hyvää perhehoitoa – Toimeksiantosuhteisen perhehoidon tietopaketin vuoden 2023 painokseen

Perhehoitoliitto ry julkaisi kesällä 2023 kuudennen, uudistetun painoksen *Hyvää perhehoitoa – Toimeksiantosuhteisen perhehoidon tietopaketista* (ISBN 978-952-69585-8-3). Seuraaviin kohtiin on tullut muutoksia painoksen julkaisun jälkeen **(korvaavat tekstit on korostettu keltaisella)**:

Sivu 6: Perhehoitoa – Kenelle? -pääotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: Perhehoidossa on lapsia, nuoria, aikuisia ja ikäihmisiä. Perhehoitoa käytetään eniten lastensuojelussa. Kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista (17 727 vuonna 2021) 42 prosenttia oli perhehoidossa. Huostaanotetuista lapsista (9 422 lasta 31.12.2021 sijoitustiedon mukaan) perhehoidossa oli 55 prosenttia ja heistä sukulais- tai läheisperheisiin oli sijoitettu 14 prosenttia (THL, Lastensuojelu 2021).

Korvaava teksti: Perhehoidossa on lapsia, nuoria, aikuisia ja ikäihmisiä. Perhehoitoa käytetään eniten lastensuojelussa. Kaikista kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista ja nuorista **(17 100 vuonna 2024 41 prosenttia)** oli perhehoidossa. Huostaanotetuista lapsista **(9 400 lasta 31.12.2024 sijoitustiedon mukaan)** perhehoidossa oli **53 prosenttia** ja heistä sukulais- tai läheisperheisiin oli sijoitettu 14 prosenttia **(THL, Lastensuojelu 2024)**.

Ikäihmisten ja vammaisten perhehoidon ajantasaiset tilastot tarkentuvat myöhemmin.

Sivu 6: Lastensuojelun perhehoito -väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: Lastensuojelulain mukaan lapsi on alle 18-vuotias ja nuori on 18–24-vuotias (LSL 6 §).

Korvaava teksti: Lastensuojelulain mukaan lapsi on alle 18-vuotias ja nuori on **18–22-vuotias** (LSL 6 §).

Sivu 7: Nuoren jälkihuolto perhehoidossa -väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: Oikeus jälkihuoltoon jatkuu siihen saakka, kun nuori täyttää 25 vuotta.

Korvaava teksti: Oikeus jälkihuoltoon jatkuu siihen saakka, kun nuori täyttää **23 vuotta**.

Sivu 8: Itsenäistymisvarat-väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: Lähtökohtaisesti itsenäistymisvarat on annettava lapselle tai itsenäistymässä olevalle nuorelle jälkihuollon päättyessä tai nuoren itsenäistymisen tukemiseen tai turvaamiseen liittyvästä erityisestä syystä viimeistään hänen täyttäessään 25 vuotta.

Korvaava teksti: Lähtökohtaisesti itsenäistymisvarat on annettava lapselle tai itsenäistymässä olevalle nuorelle jälkihuollon päättyessä tai nuoren itsenäistymisen tukemiseen tai turvaamiseen liittyvästä erityisestä syystä viimeistään hänen täyttäessään **23 vuotta**.

Sivu 9 Vammaisten lasten, nuorten ja aikuisten erityishuollollinen perhehoito -väliotsikko

Alkuperäinen otsikko: Vammaisten lasten, nuorten ja aikuisten erityishuollollinen perhehoito

Korvaava otsikko Vammaispalvelulain nojalla myönnetty perhehoito

Sivu 10 Asiakassuunnitelma-väliotsikon jälkeen

Seuraava teksti korvaa koko luvun:

Korvaava teksti: Uusi vammaispalvelulaki (675/2023) on tullut voimaan 1.1.2025. Lakiin sisältyy kolmen vuoden siirtymäaika. Aikaisempien säännösten perusteella tehdyt päätökset pysyvät voimassa niihin merkityn voimassaoloajan, vaikka uusi laki tulee voimaan. Uusi vammaispalvelulaki sisältää säännökset vammaisille henkilöille järjestettävistä sosiaalihuollon erityispalveluista. Kehitysvammalakiin jää vain itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista sekä tahdosta riippumatonta erityishuoltoa koskevat säännökset.

Vammaispalveluja tarvitseville henkilöille tulee laatia asiakassuunnitelma ja palvelutarpeen arviointi (Vammaispalvelulaki 4 §). Asiakassuunnitelma vastaa jatkossa vanhan vammaispalvelulain mukaista palvelusuunnitelmaa ja kehitysvammalain mukaista erityishuolto-ohjelmaa. Tarvetta useammalle eri suunnitelmalle ei enää ole.

Lisätiedot: THL, vammaispalveluiden käsikirja, STM, vammaispalvelulaki

Sivu 29: Ilmoitusvelvollisuus ja valvonta -väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: Perhehoitajat sitoutuvat päästämään valvontaa suorittavan tarkastajan kaikkiin perhehoitotoimintaan käytettäviin tiloihin sekä noudattamaan vaitiolovelvollisuutta ja tietojen hyväksikäyttökieltoa (perhehoitolaki 21 §, 22§; laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 15 §).

Korvaava teksti: Perhehoitajat sitoutuvat päästämään valvontaa suorittavan tarkastajan kaikkiin perhehoitotoimintaan käytettäviin tiloihin sekä noudattamaan vaitiolovelvollisuutta ja tietojen hyväksikäyttökieltoa (perhehoitolaki 21 §, 22§; laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 4–5 §).

Sivu 30: Allekirjoitukset-väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: Perhehoitajalla on oikeus saada oleelliset tiedot sijoitettavan elämäntilanteesta, terveydentilasta ja historiasta (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 17 §).

Korvaava teksti: Perhehoitajalla on oikeus saada oleelliset tiedot sijoitettavan elämäntilanteesta, terveydentilasta ja historiasta (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 63 §, julkisuuslaki 26 §:n 3 mom).

Sivu 36: Ennen toimeksiantosopimusta -väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: Kun perhehoitoon sijoitettava on tiedossa, sijaintihyvinvointialueelta ja/tai Kelalta pyydetään tietoa siitä, onko niillä tiedossa asuinolosuhteisiin, talouteen, päihteidenkäyttöön, lastensuojeluasiakkuuteen tai muuhun sellaiseen liittyvää estettä pitää huolta kyseisestä lapsesta tai aikuisesta perhehoitajana. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 20§)

Korvaava teksti: Kun perhehoitoon sijoitettava on tiedossa, sijaintihyvinvointialueelta ja/tai Kelalta pyydetään tietoa siitä, onko niillä tiedossa asuinolosuhteisiin, talouteen, päihteidenkäyttöön, lastensuojeluasiakkuuteen tai muuhun sellaiseen liittyvää estettä pitää huolta kyseisestä lapsesta tai aikuisesta perhehoitajana. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 64 §:n 1 mom)

Sivu 38: Perhehoitaja ja kodin ulkopuolinen työ -pääotsikon jälkeen

Vuorotteluvapaa on poistunut kokonaan 1.8.2024 alkaen.

Alkuperäinen teksti: Työelämän lainsäädäntö tarjoaa mahdollisuuksia jäädä pois työelämästä muun muassa hoito- ja vuorotteluvapaiden kautta.

Korvaava teksti: Työelämän lainsäädäntö tarjoaa mahdollisuuksia jäädä pois työelämästä muun muassa hoitovapaiden kautta.

Sivu 43: Työttömyysturva-väliotsikon jälkeen

Seuraava teksti korvaa koko luvun:

Perhehoitajan työttömyysturva

Perhehoitajana toimiminen on aina ilmoitettava oman asuinkunnan työvoima- ja kotoutumispalveluihin (työvoimapalvelut). Työvoimapalvelut selvittävät perhehoitajan tilanteen, jonka jälkeen valtakunnallinen KEHA-keskus ratkaisee, onko perhehoito esteenä työttömyysetuuden saamiselle. Työttömyyskassa tai Kela ratkaisee muut työttömyysetuuden saamisen edellytykset, muun muassa maksettavan etuuden määrän.

Vaikka toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa ei perhehoitolain mukaan ole kyse yritystoiminnasta, perhehoitajan tehtävää pidetään työttömyysturvajärjestelmässä joko työllistymisenä yrittäjänä tai työllistymisenä omassa työssä. Työttömyysturvalainsäädännön perusteella yrittäjänä pidetään muun muassa henkilöä, joka tekee ansiotyötä, mutta ei ole työ- tai virkasuhteessa. Jos siis perhehoitajan tarkoitus on tulonansainta, hän on työttömyysturvajärjestelmässä yrittäjä. Perhehoitajan voidaan katsoa työllistyvän omassa työssä, mikäli hän toimii perhehoitajana ilman ansaintatarkoitusta.

KEHA-keskus ratkaisee, onko työllistyminen yrittäjänä tai omassa työssä pää- vai sivutoimista. Työttömyysetuutta saadakseen perhehoitajan täytyy olla työmarkkinoiden käytettävissä eikä hän saa työllistyä päätoimisesti (työttömyysturvalaki, 1290/2002). Jos perhehoitotehtävä on kovin työllistävä, esimerkiksi perhehoidossa on monta erityishoidettavaa, perhehoitaja ei voi olla työmarkkinoiden käytettävissä. Sijoittavan kunnan sosiaaliviranomainen tai perhehoitoon sijoitetun henkilön palveluista vastaava työntekijä voi lausunnollaan todentaa perhehoidon työllistävyys. Joskus työvoimapalvelut pyytävät selvitystä toimeksiantosopimuksista, jotta viranomainen voi varmistaa perhehoitajan aseman. Perhehoitaja on velvollinen toimittamaan pyydettyä toimeksiantosopimukset siten, että perhehoidettavien tiedot on peitetty.

Arvioidessaan perhehoitajan mahdollisuutta ottaa kokoaikatyö vastaan KEHA-keskus arvioi tehtävän työllistävyys lisäksi, miten ja missä aikataulussa hoidettavan hoito voidaan järjestää eli perhehoitaja voi irtautua perhehoitotehtävästä, jos hän saa työpaikan.

Työttömyysetuus

Jos perhehoitaja on oikeutettu työttömyysetuuteen, hän voi hakea sitä joko työttömyyskassan (ansiopäiväraha) tai Kelan (peruspäiväraha tai työmarkkinatuki) kautta. Ansiopäivärahan saaminen

edellyttää sitä, että perhehoitaja on työttömyyskassan jäsen joko aiemman tai perhehoidon rinnalla olevan nykyisen palkkatyön tai yritystoiminnan kautta. Työttömyyskassasta ei siis kannata erota, vaikka ryhtyisikin päätoimiseksi perhehoitajaksi. Omasta työttömyyskassasta tulee kuitenkin selvittää, kuinka jäsenyys säilyy, mikäli on pois työmarkkinoilta perhehoitajan tehtävän takia. Jos perhehoitajalla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan, työttömyysetuutta haetaan Kelasta.

Perus- ja ansiopäivärahan enimmäiskesto riippuu työhistorian pituudesta. Jos työtön perhehoitaja ei saa työttömyyspäivärahaa, hän voi hakea työmarkkinatukea. Työmarkkinatukeen ei edellytetä työssäoloehtoja. Työmarkkinatuen tarveharkinnassa otetaan huomioon saajan omat tulot mukaan lukien perhehoidon hoitopalkkio.

Jos henkilö aloittaa perhehoitajana työttömänä ollessaan, toiminnan pää- ja sivutoimisuutta ei yleensä arvioida neljän ensimmäisen kuukauden aikana. Työnhakijana ollessaan perhehoitaja saa tältä ajalta työttömyysetuutta.

Perhehoidosta saatu hoitopalkkio voidaan ottaa huomioon tulona laskettaessa ansio- tai peruspäivärahan suuruutta. Tällöin työttömyysetuus maksetaan soviteltuna, myös edellä mainitun neljän ensimmäisen kuukauden ajalta. Mikäli perhehoitajan katsotaan toimivan ilman ansaintatarkoitusta (esim. perhehoitoon on sijoitettu lapsi lastensuojelulain nojalla), hoitopalkkiota ei oteta huomioon työttömyysetuuden määrässä.

Perhehoitajana toimiminen ei kerrytä työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevaa työssäoloehtoja, koska toimeksiantosuhde ei ole työsuhde. Perhehoitajana toimiminen voi kuitenkin olla hyväksyttävä syy olla pois työmarkkinoilta ja perhehoitajana toimiminen voi pidentää työssäoloehdon tarkastelujaksoa. Tarkastelujakso on pisimmillään noin yhdeksän vuotta. Tätä arviota tehtäessä otetaan huomioon henkilön koko työhistoria.

Sivu 45: Aikuiskoulutustuki

Kappale ei ole ajantasainen, sillä aikuiskoulutustuki lakkautettiin 1.8.2024 alkaen.

Sivu 46: Luku 11 Perhehoitajan verotus

Lisäyksiä ja täydennyksiä: Tarkista ajantasaiset luvut verottajan uusimmasta ohjeesta: <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/62203/perhehoitajan-verotus5/>

Sivu 54: Alle 16-vuotiaan vammaistuki ja 16 vuotta täyttäneen vammaistuki

Lisäyksiä / täydennyksiä: 1.1.2027 alle 16-vuotiaan vammaistuen yläikäraja nousee 18 vuoteen ja samalla aikuisen vammaistuen ja eläkettä saavan hoitotuen alaikärajaksi tulee 18 vuotta. Muutokset eivät koske tukia jo saavia vaan tulevia tukien saajia.

Lisätietoa: Kela

Sivu 55: Nuoren kuntoutusraha ja Alle 20-vuotiaan kuntoutustuki/työkyvyttömyyseläke

Lisäyksiä / täydennyksiä: 1.1.2025 alkaen Kelan kuntoutustuen, työkyvyttömyyseläkkeen, kuntoutusrahojen ja sairauspäivärahojen alaikärajat nousivat 16 vuodesta 18 vuoteen. Oppivelvollisuutensa keskeyttäneillä 17-vuotiailla ei ole myöskään enää oikeutta työttömyystukeen. Muutokset eivät koske nykyisiä tuen saajia.

Lisätietoa: Kela

Sivu 55: Liikkumisen tuki ja tulkkipalvelut -väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: Lisätietoa: www.kela.fi

Korvaava teksti: Lisätietoa liikkumisen tuesta: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/liikkuminen>

Lisätietoa tulkkaukspalvelusta: www.kela.fi/vammaisten-tulkkaukspalvelu

Sivu 56: Henkilökohtainen apu -väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: Lisätietoa: www.kela.fi

Korvaava teksti: Lisätietoa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/henkilokohtainen-apu>

Sivu 56: Erityinen osallisuuden tuki -väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: (Voimaan 1.10.2023 alkaen.) Lisätietoa: www.kela.fi

Korvaava teksti: (Voimaan 1.1.2025 alkaen.) Lisätietoa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja>

Sivu 56: Valmennus-väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: (Voimaan 1.10.2023 alkaen.) Lisätietoa: www.kela.fi

Korvaava teksti: (Voimaan 1.1.2025 alkaen.) Lisätietoa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja>

Sivu 57–59: Muutoksenhaku- ja vaikutusmahdollisuudet

Aluehallintovirastot ja Valvira yhdistyvät valtakunnalliseksi Lupa- ja valvontavirastoksi 1.1.2026. Vireillä olevat asiat, niihin liittyvät tiedot ja asiakirjat siirtyvät automaattisesti uuteen virastoon vuoden 2026 alusta.

Muutoksenhaku- ja vaikutusmahdollisuudet luvun viittaukset aluehallintovirastoon kanteluviranomaisena muuttuvat vuoden 2026 alkaen lupa- ja valvontavirastoksi. Lupa- ja valvontaviraston tehtävänä on käsitellä sekä perhehoidossa olevaa koskevat kantelut että perhehoitajan tekemät virheellisestä menettelystä tai laiminlyönnistä vireille laittamat kantelut. Digitaaliset palvelut löytyvät 1.1.2026 alkaen osoitteesta lvv.fi ja keskitetyn asiakaspalvelun numerot ja sähköpostiosoitteet löytyvät vuoden alusta em. sivulta.

Sivu 58: Sosiaaliasiamies-väliotsikon jälkeen

Alkuperäinen teksti: Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 24 § velvoittaa hyvinvointialueita nimeämään sosiaaliasiamiehen (vuoden 2024 alusta sosiaaliasiaavastavan). Sosiaaliasiamiehen tehtävä on muun muassa:

- neuvoa ja avustaa asiakkaita lain soveltamiseen ja muistutukseen liittyvissä asioissa,
- tiedottaa asiakkaan oikeuksista ja
- toimia asiakkaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi.

Korvaava teksti: Laki potilasasiavastaavista ja sosiaali-asiavastaavista 2 § velvoittaa hyvinvointialueita järjestämään sosiaali-asiavastaavatoimintaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä varhaiskasvatuksen palveluissa. Sosiaali-asiavastaavan tehtävä on muun muassa:

- neuvoa ja avustaa asiakkaita lain soveltamiseen ja muistutukseen liittyvissä asioissa,
- neuvoa, miten kantelu, oikaisuvaatimus, valitus, vahingonkorvausvaatimus tai muu asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen oikeusturvaan liittyvä asia voidaan panna vireille toimivaltaisessa viranomaisessa
- tiedottaa asiakkaan oikeuksista ja
- toimia asiakkaan oikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi.

Sivu 60: Toimeksiantosuhteista perhehoitoa ja sen järjestämistä normittavia lakeja...

Lisäys: Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023.

Sivut 65–68: Liite 2 Toimeksiantosopimuslomake

11. Ilmoitusvelvollisuus

Alkuperäinen teksti: (Perhehoitolaki 263/2015 21 §, 22 §; Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000, 15 §)

Korvaava teksti: (Perhehoitolaki 263/2015 21 §, 22 §; Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 4§, 5§)

15. Allekirjoitukset

Alkuperäinen teksti: Hyvinvointialue sitoutuu antamaan perhehoitajalle perhehoidon toteuttamisen kannalta kaikki tarvittavat tiedot perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 26 §, 3 momentti, Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 17§)

Korvaava teksti: Hyvinvointialue sitoutuu antamaan perhehoitajalle perhehoidon toteuttamisen kannalta kaikki tarvittavat tiedot perhehoitoon sijoitetusta henkilöstä (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 26 §, 3 momentti, Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 56 §)

HUOM! Toimeksiantosopimuslomakkeen päivitetyn malliversion voi ladata täältä:
<https://perhehoitoliitto.fi/tietoa-perhehoidosta/perhehoidon-toimeksiantosopimus/>